

Sygn. akt VII U 1344/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

Protokolant: sekretarz sądowy Aneta Rapacka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 grudnia 2018 r. w Warszawie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o przeliczenie kapitału początkowego

na skutek odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

z dnia 24 sierpnia 2017 r. znak: (...) -2003

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 24 sierpnia 2017 r. znak: (...) -2003 w ten sposób, że ustala wartość kapitału początkowego odwołującego się M. S. na dzień 1 stycznia 1999 r. w kwocie 123. 096,82 złote (sto dwadzieścia trzy tysiące dziewięćdziesiąt sześć złotych i 82/100) przyjmując, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 1.249,09 złotych (tysiąc dwieście czterdzieści dziewięć złotych i 9/100), a wskaźnik podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 102,31%,

2. przyznaje ze Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie na rzecz pełnomocnika ustanowionego z urzędu odwołującego się M. S. radcy prawnego K. B. kwotę 90,00 złotych (słownie: dziewięćdziesiąt złotych) powiększoną o należny podatek VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującemu się z urzędu.

UZASADNIENIE

W dniu 6 września 2017 r. **M. S.** złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 24 sierpnia 2017 r. znak:

(...)-2003 wnosząc o jej uchylenie z uwagi na fakt, że organ rentowy nie uwzględnił w kapitale początkowym jego ostatniego zatrudnienia w okresie od 2002 r. do 2011 r. w (...) S.A. Do odwołania dołączył również zaświadczenie o wykonywaniu pracy w Areszcie Śledczym (odwołanie z załącznikami k. 2-3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 26 września 2017 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że zaskarżoną decyzją poinformował odwołującego o wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia

1999 r. wynoszącą 122.522,07 zł. Na podstawie przedłożonych dokumentów organ rentowy odwołujący udowodnił 23 lata, 1 miesiąc i 23 dni okresów składkowych oraz 6 miesięcy i 6 dni okresów nieskładkowych. Jednocześnie z uwagi na treść art. 174 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach organ rentowy uwzględnił do stażu pracy udokumentowane okresy zatrudnienia do dnia 31 grudnia 1998 r., natomiast fakt, że odwołujący pracował po tej dacie pozostaje bez znaczenia dla ustalenia wartości kapitału początkowego (odpowieź na odwołanie k. 4 a.s.).

W pismach procesowych z dnia 19 i 20 lutego 2018 r. pełnomocnik odwołującego ustanowiona z urzędu sprecyzowała żądanie odwołania wskazując, że w imieniu odwołującego wnosi o uwzględnienie odwołania i zmianę w części zaskarżonej decyzji organu rentowego poprzez wskazanie okresów składkowych łącznie co najmniej 23 lata, 3 miesiące i 5 dni, tj. 279 miesięcy oraz wartości kapitału początkowego w kwocie co najmniej 123.096,82 zł, a dodatkowo także o zwrot kosztów osobistego stawiennictwa strony i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

W uzasadnieniu ww. pism pełnomocnik wskazała, że wydanie skarżonej decyzji doprowadziło do niekorzystnego dla odwołującego obniżenia wartości kapitału początkowego ze 123.096,82 zł do 122.522,07 zł, przy czym decyzja ta nie wskazuje podstawy prawnej ponownego ustalenia kapitału początkowego, jak również dlaczego liczba okresów składkowych została obniżona z 279 miesięcy do 277 miesięcy oraz dlaczego początkowo uwzględniono wszystkie okresy pracy odwołującego w Areszcie Śledczym B.,

zaś w skarżonej decyzji nie uwzględniono zatrudnienia w okresie od 18 stycznia 1981 r.

do 17 lutego 1981 r. oraz od 18 do 27 maja 1981 r. W ocenie pełnomocnik organ rentowy powinien był odstąpić od uchylecia lub zmiany poprzedniej decyzji o ustaleniu korzystniejszej wysokości kapitału początkowego na podstawie art. 114 ust. 1g w zw.

z art. 175 ust. 4 ustawy emerytalnej, gdyż zmiana ta była związana z nadmiernym obciążeniem dla odwołującego z uwagi na jego sytuację osobistą, materialną, wiek, a w szczególności stan zdrowia (k. 61-64 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 6 marca 2018 r. organ rentowy wyjaśnił,

że na zaświadczeniu wykonywania czasu pracy z Aresztu Śledczego w B. z 27 sierpnia 2003 r. brak informacji o odnośnie wymiaru czasu pracy w okresach od 18 stycznia 1981 r.

do 17 lutego 1981 r. oraz od 18 maja 1981 r. do 27 maja 1981 r., wobec czego okresy te nie zostały uwzględnione w skarżonej decyzji zmieniającej poprzednią decyzję o ustaleniu kapitału początkowego odwołującego się (k. 71 a.s.).

Strony podtrzymały stanowiska w sprawie (k. 123 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący M. S. odbywał karę pozbawienia wolności w okresie

od 18 stycznia 1981 r. do 16 sierpnia 1982 r. W tym okresie przebywał w Areszcie Śledczym w W. B. przy ul. (...).

W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności odwołujący wykonywał pracę w jako pracownik fizyczny, pracował m. in. w Filtrach W., Przedsiębiorstwie Huty (...) oraz Przedsiębiorstwie (...) znajdującym się w pobliżu Aresztu Śledczego. Odwołujący zajmował się m. in. czyszczeniem, wywożeniem piachu oraz pracą na budowie. Przez cały powyższy okres odwołujący wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, przez 8 godzin dziennie. W okresie od 18 lutego 1981 r. do 17 maja 1981 r. oraz od 28 maja 1981 r. do 16 sierpnia 1982 r. otrzymywał wynagrodzenie, łącznie 24.692 zł w 1981 roku oraz 24.549 zł w 1982 roku.

W okresie od 18 stycznia 1981 r. do 17 lutego 1981 r. oraz od 18 do 27 maja 1981 r. odwołujący pracował bezpłatnie (zaświadczenie o wykonywaniu pracy z 27.08.2003 r.

k. 18 a.r., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu k. 19 a.r., zeznania odwołującego

k. 80 a.s.).

W dniu 19 marca 2003 r. M. S. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Po rozpatrzeniu wniosku ZUS (...) Oddział w W. decyzją z dnia 18 kwietnia 2005 r. ustalił kapitał początkowy odwołującego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 123.096,82 zł.

Do ustalenia kapitału początkowego odwołującego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru w kwocie 1.249,09 zł, okresy składkowe w wymiarze 23 lat, 3 miesięcy i 5 dni (279 miesięcy) oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 6 miesięcy, zaś do obliczenia wskaźnika wysokości podstaw wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął okres 10 kolejnych lat kalendarzowych z okresu ubezpieczenia od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r., ustalając wysokość wskaźnika w wymiarze 102,31%. Przy ustalaniu kapitału początkowego organ rentowy uwzględnił cały okres wykonywania pracy przez odwołującego w Areszcie Śledczym w W. B. (wniosek z 19.03.2003 r. z załącznikami k. 1-21 a.r., decyzja ZUS z 18.04.2005 r. k. 38-41 a.r.).

W dniu 24 sierpnia 2017 r. ZUS (...) Oddział w W. wydał decyzję o ponownym ustaleniu kapitału początkowego M. S. znak (...) -2003

na podstawie której ustalił kapitał początkowy odwołującego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 122.522,07 zł. Do ustalenia kapitału początkowego odwołującego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru w kwocie 1.249,09 zł, okresy składkowe w wymiarze 23 lat, 1 miesiąc i 5 dni (277 miesięcy) oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 6 miesięcy, zaś do obliczenia wskaźnika wysokości podstaw wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął okres 10 kolejnych lat kalendarzowych z okresu ubezpieczenia od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Jednocześnie organ rentowy wskazał, że nie uwzględnił okresów wykonywania pracy w Areszcie Śledczym w W. B. od 18 stycznia 1981 r. do 17 lutego 1981 r. oraz od 18 do 27 maja 1981 r. z uwagi na brak wymiaru czasu (skarżona decyzja ZUS z 24.08.2017 r. k. 49-50 a.r.).

Odwołujący jest niezdolny do pracy z przyczyn psychiatrycznych, lecz się od 2011 roku. Z tytułu orzeczonej niezdolności do pracy odwołującemu przysługuje renta wysokości 1.583,33 zł, przy czym z uwagi na potrącenia komornicze otrzymuje kwotę 769,59 zł miesięcznie, jest to jego jedyny dochód. Obecnie odwołujący zamieszkuje samotnie w mieszkaniu komunalnym przy ul. (...) w W., korzysta z pomocy rodziny (orzeczenie lekarza orzecznika ZUS k. 15 a.s., potwierdzenie wypłaty renty k. 16 a.s., oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania k. 20 a.s., zeznania odwołującego k. 80 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zebranych w sprawie dowodów z dokumentów i zeznań odwołującego M. S..

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na wymienionych wyżej dokumentach, które uznał za wiarygodne. Sąd miał przy tym na względzie rozbieżności między zaświadczeniami wykonywania pracy oraz zaświadczeniami o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawionymi przez Areszt Śledczy w W. B.. W zaświadczeniach z kwietnia 2018 r.

(k. 88 a.s.) nieco odmiennie ujęto okres do którego odwołujący miał pracować (17 sierpnia 1982 r. zamiast 16 sierpnia 1982 r.), wskazano również inne kwoty dochodu uzyskanego

w latach 1981-1982. Sąd oparł się jednak na pierwotnie wystawionych przez ww. podmiot zaświadczeniach z sierpnia 2003 r. (k. 18-19 a.r. i k. 3 a.s.). W ocenie Sądu Okręgowego dokumenty te jako wystawione wcześniej, a więc w bliższym przedziale czasowym

w stosunku do okresów jakich dotyczą, bardziej odpowiadały rzeczywistości.

Ponadto Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującego w całości, były one bowiem zbieżne z informacjami wynikającymi z zebranej dokumentacji, a ich treść nie budziła zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było zasadne.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył ponownego przeliczenia przez organ rentowy kapitału początkowego M. S.. Kapitał początkowy, zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ww. ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 ustawy, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. (art. 174 ust. 3). Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (art. 174 ust. 3b).

Na podstawie decyzji z dnia 18 kwietnia 2005 r. ZUS(...)Oddział w W. ustalił kapitał początkowy odwołującego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 123.096,82 zł. Następnie skarżoną decyzją organ rentowy ustalił kapitał początkowy odwołującego w wymiarze niższym, tj. 122.522,07 zł, co było spowodowane niezaliczeniem okresów wykonywania pracy przez odwołującego w Areszcie Śledczym w W. B. od 18 stycznia 1981 r. do 17 lutego 1981 r. oraz od 18 do 27 maja 1981 r. z uwagi na brak określenia wymiaru czasu w przedłożonej w sprawie dokumentacji, tj., wydanemu przez ten podmiot zaświadczeniu o wykonywaniu pracy z dnia 27 sierpnia 2003 r. Spór skupił się więc na możliwości uwzględnienia powyższego okresu przy ustaleniu kapitału początkowego odwołującego.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy emerytalnej za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym okresy pracy wykonywanej w czasie odbywania na obszarze Państwa Polskiego kary pozbawienia wolności, kary aresztu za wykroczenie oraz w czasie tymczasowego aresztowania - w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy określonego dla takiej pracy.

W ocenie Sądu na tle poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, a także zbieżnych stanowisk stron nie ma wątpliwości, że M. S. w okresie odbywania kary pozbawienia wolności wykonywał pracę. Areszt Śledczy w W. B. – w którym odwołujący karę odbywał – wystawił zaświadczenie, w którym wyróżniano cały okres od 18 stycznia 1981 r. do 16 sierpnia 1982 r. Analizując stan faktyczny i przedstawione w sprawie dowody Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że gdyby odwołujący pracował tylko przez część okresu odbywania kary pozbawienia wolności i pobytu

w Areszcie Śledczym, to zostałyby to ujęte w zaświadczeniu w odpowiedni sposób, tj. poprzez wyróżnienie jedynie tych okresów, w których praca była wykonywana. Okoliczność ta nie miała jednak miejsca, zaś w wystawiony przez ten podmiot zaświadczeniu ujęto cały okres przebywania w Areszcie jako okres wykonywania pracy. Powyższe koresponduje z zeznaniami odwołującego, który wskazał, że przez cały okres na przełomie lat 1981-1982 wykonywał pracę jako pracownik fizyczny w zakładach znajdujących się przy Areszcie Śledczym w W. B.. N. okresów pracy odpłatnej i nieodpłatnej zdaniem Sądu nie stoi natomiast na przeszkodzie do uznania, że odwołujący w obu przypadkach wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu. Stąd też sporny okres należało uwzględnić jako okres składkowy.

Sąd Okręgowy miał przy tym na względzie, że przy pierwotnym ustaleniu kapitału początkowego odwołującego i wydaniu decyzji w kwietniu 2005 roku organ rentowy nie powziął żadnych wątpliwości co do przedłożonych zaświadczeń wykonywania pracy i uwzględnił cały okres wykonywania pracy przez odwołującego w Areszcie Śledczym w W. B. od 18 stycznia 1981 r. do 16 sierpnia 1982 r. Co prawda ustawa emerytalna w art. 114 przewiduje możliwość ponownego ustalenia świadczeń (prawa do nich lub ich wysokość) w trybie wznowieniowym m. in. w przypadku gdy przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego (pkt 6) – a tak należałoby zakwalifikować zmianę stanowiska ZUS co do waloru dowodowego świadczenia w kontekście możliwości uwzględnienia okresów wykonywania pracy w Areszcie Śledczym jako okresów składkowych na potrzeby obliczenia kapitału początkowego – jednakże w ocenie Sądu na tle niniejszej sprawy organ rentowy winien był rozważyć ewentualne zastosowanie art. 114 ust. 1g ww. ustawy. Zgodnie z tym przepisem organ rentowy odstępuje od uchylecia lub zmiany decyzji, z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 6, jeżeli uchYLECIE lub zmiana decyzji wiązałyby się z nadmiernym obciążeniem dla osoby zainteresowanej, ze względu na jej sytuację osobistą lub materialną, wiek, stan zdrowia lub inne szczególne okoliczności. Niewątpliwie odwołujący znajduje się w trudnej sytuacji życiowej z uwagi na stan zdrowia, w tym trwającą od 2011 roku chorobę psychiczną i orzeczoną z tego tytułu niezdolność do pracy, a w konsekwencji również obniżone możliwości zarobkowania. Odwołujący jest osobą w podeszłym wieku, schorowaną i dysponującą niewielkim dochodem z racji obciążeń komorniczych na wypłacanej mu rencie z tytułu niezdolności do pracy. W takiej sytuacji w ocenie Sądu zmiana stanowiska przez organ rentowy co do wymiaru kapitału początkowego po niemal 13 latach zdaje się niezasadna, tym bardziej, że różnica między wysokością kapitału ustalonego decyzją z kwietnia 2005 roku a skarżoną decyzją z sierpnia 2018 roku wynosi mniej niż 600 zł, jest więc nieznaczna i nie narusza interesów pozostałych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych. Decyzja dotyczyła przy tym przeliczenia kapitału początkowego, a więc nie bezpośrednio prawa do świadczenia lub jego wysokości, sam jednak kapitał początkowy jest kluczowy od obliczenia ewentualnych świadczeń emerytalnych, których uzyskania – jak wynika z informacji uzyskanych w toku postępowania – odwołujący się podejmował próby. Mimo przesądzenia co do zaliczenia spornych okresów jako składkowych w myśl art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy emerytalnej powyższa kwestia nie jest bez znaczenia i winna zostać uwzględniona w działaniach organu rentowego.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał odwołanie M. S. za zasadne i dokonał zmiany skarżonej decyzji zgodnie z wnioskiem pełnomocnik wyrażonym w piśmie procesowym z dnia 19 lutego 2018 r. W ocenie Sądu żądanie ustalenia kapitału początkowego poprzez uwzględnienie spornych okresów jako składkowych, a więc w sposób, w jaki organ rentowy dokonał tego już wcześniej, bo na tle decyzji z kwietnia 2005 r., jest na tle przedstawionych wyżej okoliczności w pełni zasadny i odpowiada wcześniejszym ustaleniom ZUS. W konsekwencji Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z pkt 1 sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd na podstawie art. 122 § 1 i 2 k.p.c. i art. 98 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 300) przyznał pełnomocnik odwołującego z urzędu radcy prawnemu K. B. kwotę 90 zł tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej z urzędu odpowiadającej stawce minimalnej określonej w § 15 § 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715).

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)(...)

K.S.